

САНГА ОЛОХ

Сэтинньи
24 күнэ
чэппиэр

№138-139-140

(9353-9354-9355)

ХАҢЫАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

Чурапчы үчүгүн хаһаа

ИНСТИТУККА УЛУУСТААБЫ ВЕДОМСТВОЛАР ИККИ АРДЫЛАРЫНААБЫ МУНЬНАХ

Сэтинньи 22 күнүгэр Чурапчытаабы физическэй культура уонна спорт государственной институтугар улуустаабы хамыһыһа аһаас кэпсэтинтэ буолан ааста. Улуус депутаттарын Мунньабын председателэ Г.В. Смирников, улуус баһылыгы социальнай болпуростарга солбуйааччы А.С. Иустинова, улуустаабы үөрэх салаатын солбуйааччы М.П. Антипина, ыңчат отделын начальнига Е.А. Сивцев, улуустаабы ис дьыала отделын начальнигы солбуйааччы Д.В. Скрыбин, общественной бэрээдэги көрөр отдел начальнига В.С. Иванова, улуустаабы киин баһыһа психиатр бырааһа Л.Н. Дыдаева, уголовнай розыск начальнига А.Н. Стручков састааптаах хамыһыһа эдэр ыңчат ортотугар бэрээдэги кэһин уонна араас дьаллыктарга ыларыһы утары сэрэтэр үлэлэр тустарынан улахан кэпсэтинни тэрийдилэр.

ЧГФКСИ ректора И.И. Готовцев институтка ытыллар үлэ-хамнас түһүнүн сийлини кэпсэтэ. Бу кэпсэтинтэ милиция үлэһитэ В.С. Иванова улууска бэрээдэги кэһин уонсай балаһыанньатын ырытыы оморбутун кэһин, институт 3 курсун студена Павел Колодезников студенческой комитет, совет быйылгы ытыллыбыт араас хайысхалаах үлэлэрин кылгастык сүрдэттэ.

Улуус Мунньабын депутаттарын председателэ Г.В. Смирников улууска барыта 16 түһүлүмүт программа үлэһитин, ол курдук дыһ-кэргэнэ, оролорго, доруобуйаба, физкультураба уонна спорка аналлаах программалар чэрчилэринэн ытыллар үлэлэри кэпсэтэ. Маны таһынан "Сахам сирэ XXI үйбэ" республиканскай сыаллаах программа ытылларын ахтан аһарда. Улуус баһылыгы

социальной болпуростарга солбуйааччы А.С. Иустинова студенттарга институт республикаба, улууска, нэһилиэккэ суолтатын быһааран туран, инникитин учуутал үрдүк аатын сүгүргэ бэлэмнэнэр дьон ортотугар быраабы кэһин суох буолуохтаабын ыйда. Институт уонна ис дьыала отдела биһиги үлэһитлэригэр уонна ыңчат отделын кытта тэһигэ график онгостон үлэлэһэллэригэр ыһырда.

Мантан салгыы студент уонна милиция үлэһитэрин бырааптарын, эбээһинэстэрин, спорт комитет кэлэр сылга ханник тэрээһиннэри ыһтарга былааннырын, бу күрэхтэһиннэр үбүлэһиннэри тула кизин кэпсэтин буолла. Институт преподавателэ В.В. Филатова, туһууга старшей тренер М.С. Скрыбин, иһтэр үлэһит начальниг Е. В. Васильева дьүүлэһингэ кыттан санаа атаастаһылар.

Мунньах түмүгэр, институт уонна милиция икки ардыларыгар быраабы кэһини утары сэрэтэр үлэһит былаан ылынарга, системалаах үлэни ыһтар-

га, улууска ытыллар программаларга актыыбынай кыттыһы ыларга уонна үөрэх управлениетин кытта үлэһит, практикаба дуогабардары эрдэтинэ түһэрсинни тэрийэргэ түмүк оноһулуна.

Е.В. Васильева, ЧГФКСИ иһтэр үлэһит салайааччыта.

Хартыскаларга: мунньах түгээнэригэр.

ЕВРОПА УСТУН УМУЛУЛУБАТ АЙАН

Аатырар Париж куоракка тийээри биһиги төрөөбүт Төлөйбүтүтэн аастыт ый 12 күнүгэр 11 ого буолан хо-реографыт Вера Иннокентьевна Аммосовалыын айанна-абыппыт. Куоракка сарсыарда 6 чааска регистрацияла-нан баран 9 чааска дойду тэбэр сүрээһэр Москваба көппүппүт. Онно түһүөхтээх гостиницабытыгар Сунтаар оҕолоро кэтэһэн олоһор этилэр. Онтон бары биһиги Москва пааркаларынан барбыппыт. Остуоруйаба курдук наһаа үчүгэй этэ. Сарсыынны күнүгэр Кыһыл болуоссакка сылдыбыппыт, Москва саамай улахан зоопаркатын көрбүппүт.

Онтон нөгүө күнүгэр 8 чааска Парижка айаннаары му-стубуппүт. Барыбытын уһун уонна долгутуулаах айан күүтэр этэ. Автобуспут икки этээстээх. Биһиги сунтаарда-ры кытта иккис этээһигэр олоһубуппүт. Автобус иһэ наһаа ыраас, телевизордаах, остуоллардаах уонна видеоскаме-ралаах. Айаннаан иһэн 4 чаас буола-буола 20-30 мүнүүтэ устата тохтоон аһыбыт, суунабыт, сынныанабыт. Бело-руссия кыраныһысатын туораабыппыт.

Сарсыынны күнүгэр Польшаттан 100 км ыраах Слобод-зен дьин кыраакый куоракка түспүппүт. Наһаа чуумпу, кы-раһыабай барыы куорат. Уулуссалара сип-синньигэстэр, ып-ыраастар. Садтарыгар дуб, ива, яблоня үүкэллэр. Кып-кыһыл яблоколар ыйанан тураллар. Салгыы Герма-ния кыраныһысатыгар кэлбиппит. Сарсыарда Дрезден дьин куоракка тохтообуппүт. Бу Германия саамай былыр-гы, кыраһыабай куората. Манна биһиги "Сикстинская ма-донна" хартыһынан көрбүппүт, сэрин сабаһабы музей-дарга сылдыбыппыт. Бу куорат киһи кутун-сүрүн таа-рыһар, киһи олохсуйуон баһарар куората. Арахсарга кытта ыарахан курдук.

Онтон, дьэ, саамай күүтүүлээх кэммит тийэн кэллэ. Парижка кэллибит. Ураа!!! Биһиги автобуспут иһиттэн көрүү-истин бөөтө. Түспүт гостиницабыт наһаа үчүгэй этэ. Киһи эрэ олоһуох курдук туга барыта баар. Тийбит күммүтүгэр арыаллааччыбыт тутта метронан "Мон-мартрга", "Мулен Ружка", "Макдональдска" сырытыннар-быта. Иккис күммүтүгэр "Церковь Маул" дьингэ барбып-пыт. Аатырар Эйфелевай Башняба, Елисейскэй хонуула-ра, Триумфальной ааркаба, Александровской муостаба, Сена өрүскэ сылдыбыппыт. Кизһэ 8 чааска Россиятаабы культурнай киһинэ нүөмэрдэрибин көрдөрбүппүт. Уһус күммүтүгэр саамай улахан музейга - Луврга тийбиппит. Аатырар скульптуралары, "Мона Лиза" хартыһынан эт харахлытын көрбүппүт. Ол кэпсэтинтэн Парижка биһи са-амай биллибит духи атылыһар маһаһыһа кирибиппит. Ахва-пааркаба сылдыһы эмиз умнулубат өйдөбүлү хаал-ларда. Төрдүс күн бары баһарбыт баһарыт туолбута - Эй-фелевай Башняба тахсыбыппыт. Иккис этээһигэр маһаһыһын, кафе, ресторан бөөтө. Онтон түһэригэр халлаан хайы-үйэ харанара охсубут этэ.

Саамай бүтэһик, бэһис күн Дисней-ленд биһигини ыһырбыта. Манник буолуо дьин санаабатах да эбиппит. Дисней-ленд бары аттракционнарыгар сылдьан, ха-тааһылаан, дуоһуйа сынныанан Парижтан, дьэ, арахсы-быппыт. Бу бэртээхэй уонна умнулубат сынныалангы бэ-лэхтээбит төрөппүттэригэр, улуус баһылыгар И.Н.Ам-мосовка, оскуолабыт директорыгар В.И.Нестеревка, кол-лектива дьирин махталбытын тиздэбит.

Анжела БЯСТИНОВА,
Төлөй орто оскуолатын
9 кылааһын үөрэнээччитэ.

Форум женщин Чурапчинского улуса "Повышение роли женщин в социально-экономическом и культурном развитии улуса, в укреплении семьи и внедрении здорового образа жизни."

Время проведения - 29-30 ноября 2005 г.

Место проведения - село Чурапча.

Программа проведения

Время проведения	Место проведения	Наименование мероприятия	Зал акторы ПО	9 секция «Проблемы безработицы и занятости населения»
9.00-14.00	КСК	29 ноября 2005 г. Вторник Регистрация	Финанс «Сельхозбанк»	10 секция «Роль информационных технологий в жизни современной женщины»
10.00-14.00	КСК	Распродажа ювелирных изделий, женского текстиля. Продажа кулинарных изделий. Буфет.	18.00-	Ужин
10.00-14.00	КСК	Продажа косметических и парфюмерных товаров, консультации дистанционного косметического фирм	19.00-	ЦД Айымаан Торжественный вечер «Для Вас, дорогие женщины» 30 ноября 2005 г. Среда
10.00-14.00	КСК	Услуги парикмахерской, визажиста, фотографа	9.00	ЦД Айымаан Регистрация
11.00-13.00	Картина галерея им. Мухоморова	Открытие выставки народного мастера, заслуженного работника культуры РС(Я), члена Союза художников РФ Платоновой Алены Гавриловны	9.30	Открытие форума
12.00-13.30	КСК	Обед	10.00	Пленарное заседание форума Доклад главы МО
14.00-17.00		Работа по секциям	10.30	Отчет председателя улусного жюри
	Конференц-зал ад-министрации ЧГФКСИ	1 секция «Реализация государственной семейной политики в муниципальном образовании» 2 секция «Трезвость и здоровье»	11.00-13.00	Выступления участников
	5 корпус ЧСШ 1 этаж	3 секция «Актуальные вопросы детской психологии» 4 секция «С любовью к детям»	13.00-14.00	Обед
	Чурапчинская средняя школа		14.30-15.30	Выступления участников
	Зал ЦВС	5 секция «Женщина и семейная экономика»	15.30	Принятие итоговых документов форума
	Зал ЖСКХ	6 секция «Женщина - творец жизни и красоты»	15.40	Выборы нового состава жюри
	Зал пенсионного управления	7 секция «Роль женщины в социально-экономическом развитии улуса»	15.50	Выборы делегатов XI съезда Жителей РС(Я)
	Зал детской библиотеки	8 секция «Общественная деятельность женщины»	16.00	Награждение
			16.20	Фотографирование
			16.30	Закрытие форума

СР дорубуйа харыстабыла төрүттэмнэгэ 200 сылыгар

ПОЛИКЛИНИКА
ЭППИЭТИНЭСТЭЭХ
ҮЛЭТЭ КҮННЭТЭ БАРАР

Дорубуйа харыстабылын үтөөлээх үлэһитэ, лор-быраас Александр Александрович Попов үлэтин кэмизэр.

Российская Федерация Президентэ В.В. Путин дорубуйа харыстабылыгар болбонто уурам, тыа эмчиттарын өйүүр уурааба, поликлинической үлэ инники туттулуохтааба, быраастар ыарыһабы көрөр-эмтиир участкавай принциптарэ туттулуохтааба биллгини кэм ирдэбилэ буолбутун туоһулуур.

1948 сылтан ыла амбулаторнай-поликлинической үлэ стационарнай эмтээһини кытта холбоһон биир оройуоннай балыһа буолбута.

50-60 сс. согуруу дойдуттан анал үөрэхтээх элбэх быраастар, фельдшердэр кэлэчү үлэлээбиттэрэ. Олор истэригэр хирург Жанна Даниловна Полякова, педиатр-дар Басловяк Анатолий Михайлович уонна Саня Мухаликовна, акушер-гинеколог Тамара Ивановна Викторова уо.д.а.

1961 сылтан оҕо, дыахтар консультаци-ята арахсаннар тус-туска сулууска буолбуттара. 1990 сылтан улахан дыону көрөр поликлиника, балыһа ирдэбиллэригэр эппиэттээбэт, урукку райсовет дыахтыгар көһөн кириэн күн бүгүнгэ дьылы үлэлини олоһор.

Поликлиника маннайгы сибидиссэй-ини терапевт идэлээх, "Бочуот Энегэ" орден кавалера, ССРС дорубуйатын харыстабылын туйгуна, улуус бочуоттаах гражданина Мария Ивановна Ермолова буолар. Оройуон дорубуйатын харыстабыла сайдыытыгар, бөрөгүүрүгэр олоһун 40-тан тахса сылын анаан Воронежтан кэлэн, Чурапчыны иккис төрөөбүт дойдуну оностон олоһон үлэлээн аастыта. Оҕолоро, аймахтара Мария Ивановнаны үйэттэн, кини аатынан сыл аайы туттарыллар биризмийэ олохтообуттара. Онтон 1966 сылтан, 9 сыл устата терапевт бырааһынан нэһилиэнньэ биллгинини ылбыт Өлүөхүмэттэн төрүттээх Полина Петровна Попова үлэлээбитэ, кэли олохтон туоруор дьылы дерматове-

рологтаабыта.

70-с сыллартан сэлэһиньэ 3 терапевтической участкаа араарыллан эмтээһин, диспансернай кэтээн көрүү ытыллар. Участковай быраастарынан Татьяна Павловна Степанова, Евадокия Васильевна Толстоухова мөһөнү үлэлэрин сабаалаабыттара. Билигин бэйэлэрин идэлэрин үрдүктүк баһылаабыт, дьон ытыстабылын ылбыт, үрдүк категориялаах Евадокия Семеновна Оконецикова, Марфа Афанасьевна Попова, Анна Петровна Илларионова участковай врантарыннан үлэлииллэр. Кинилэр кытта тэһнэ үрдүк категориялаах участковай медсестраларынан Евгения Сергеевна Уарова, Саргылана Афанасьевна Борисова, Таисия Гаврильевна Бакина үлэлииллэр. Балыһа специалистара элбээн, көмөтө күннээн 10-ча араас идэлээх быраастар көмө оһороллор.

Харах ыарыһаларын эмтиир диспансертан сабадаан дирич, тусла историялаах сулууска СР дорубуйатын харыстабылын туйгуннара быраас Александра Александровна Ермолова, фельдшер Прасковья Филипповна Слепцова, медсестра Анна Семеновна Попова үлэлииллэр.

Кини ис-тас былчархайдарын үлэтэ хэһиллэһин, ыарыһаларын сэрэтэр, эмтиир эндокринолог бырааһынан үрдүк категориялаах, СР дорубуйатын харыстабылын туйгуна Александра Георгиевна Неустро-

ва, медсестранан Прасковья Васильевна Дорофеева буоланнар, кэлиһини кэмнэ сахарнай диабет, эндомическай зоб курдук ыарыһалар элбэһиннэрин утары ситиһилээхтик туруулаһаллар. Үрдүк категориялаах дерматолог быраас Мария Петровна Монастырева, Мария Васильевна Барахсанова сыстыганнаах тири уонна венерическай ыарыһалары сэрэтигэ, эмтээһингэ күүстэрин уураллар. Лор бырааһынан үрдүк категориялаах ССРС дорубуйатын харыстабылын туйгуна, РФ бочуоттаах донора, РФ дорубуйатын харыстабылын үтөөлээх үлэһитэ Александр Александрович Попов, фельдшер Екатерина Ивановна Васильева үлэлииллэр. Психонарколог бырааһынан үрдүк категориялаах быраас Людмила Николаевна Дыдаева бу сыраллаах да кутталлаах да үлэһити ытар, онтон эмтиир медсестранан Зинаида Романовна Намцова үлэлээһэр.

Рентген сулууска 1972 сылтан рентгенолог бырааһынан Егор Александрович Марков үлэлээн, бу сулууска атагар туруутар элбэх сыратын, биллгини биэрбитэ. Маннайгы рентген лабораннарынан Борис Ксенофонтович Белолобский, Ванифатий Дмитриевич Макаров, Евадокия Егоровна Винокурова үлэлээбиттэрэ. Билигин цифровой флюорографтаах, УЗИ аппараттардаах рентген кабинет үлэлиир. Рентгенолог быраас Константин Семенович Устинов,

Участковай терапевт Марфа Афанасьевна Попова ыарыһабы көрөр-истэр.

рентген-лаборант үрдүк категориялаах Григорий Степанович Потапов, Анастасия Васильевна Беляева график быһыһынан участкастарынан, нэһилиэнньэни ФЛГ устуу ытыллар. Быһылгы сылга улуус нэһилиэнньэтин 98% хабылыһна, оттон УЗИ көрүү күн аайы ытыллар.

Медицинский профилактика кабинеттэ-гар Дария Николаевна Дьяконова сэрэтэр-сырдатар бары ирдэнэр үлэлэри кэмизэр ытар.

Медицинский осмотр кабинеттэ-гар фельдшер Мария Павловна Баягантаева улуус тэрилтэлэрин үлэһиттэригэр график быһыһынан, медицинский осмотра ба-ралларын тэрийэр.

Невропатолог быраас суоҕа ыарыһа-тары кэтээн көрүүгэ, эмтээһингэ ыарахат-тары үөскэтэр.

Поликлиника 24709 профилактической көрүү, 2587 дыах көрүү оһорулунна.

РФ 122№-дээх сокуонугар олоһуран нэһилиэнньэ сорох араматыгар босхо эбии эмнэн хааччыһы кириэн техническай үлэ олус элбээтэ, араас лыготанан туһанааччы-ларга эмтэрин ылар рецептарын толоруу элбэх биризмийэ ылар, ол гынан баран би-ри үлэһиттэр нэһилиэнньэ туһугар били-лэрин-көрүүлэрин, сатабылларын түмэн үлэлииллэр. Түмүктүгэр, поликлиника үлэһиттэрин аатыттан оройуон бары меди-цинский үлэһиттэрин гражданской медици-на 200 сыллаах үбүлүөһүн истилинник эбэрдэлиибит. Баҕарабыт үтүө дорубуйа-ны, үлэһиттэргэр үрдүк ситиһиллэри, ыраас халлааны, дэһэ-кэргэннигитигэр туруктаах буолууну.

Е.Е. СЛЕПЦОВА,
поликлиника сибидиссэйэ.

Биһиэхэ сүрүйаллар

ҮЙЭБИТИН УНАТА,
ҮӨРҮҮБҮТҮН ҮРДЭТЭ
ТУРУН!

Ийэ сирим эргийэр киинэ эмтэнэр балыһаа быһыһаах. Ким эрэ көрүүгэ бу дыахттан кириэр күн килби-эһин бүтэһик, ким эрэ тахсар күн сары-алын көрсүүгэ, ол гынан баран тыһна-ахха күн сирин күлүмнүү сандаарара, ханна да үчүгэй!

Эмтэнэр Чурапчыбыт балыһата дьон-норуот туһугар үлэлиир, бодону-ыарыһы көбүрэтэлиир, дыаһаны-арҕаны чөлүүр, күүһү-күдэби күүрүтэ көбүлүүр, дыкты-кэрэ абыралынан дьолго чугаһатар, үлэһит бары үлэһиттэрэ: үтүө-үрдүк суобастарынан, бастын-ыраас майгыларынан, дорубуйа туһугар туруулаһалларынан, ыарыһах мунгар кыһамныларынан, хайа-ан да көмөлөһөр дьулуурдарынан, үөрдэр үтүө көмөлөрүнэн үтүөтүгүт үтүс ыарыһабы. Мин үөрэбин кыайы-лартан, көмө-тирээх төһүү буолар кэрэ дууһалаах дьоннортон. Махтанабын ыарыһы алгыһыр, эрэйи аччатар эмчи-тэригэр, лаборатория, сайдыһаах тех-нология мындайр үлэһиттэригэр, мин-нигэс астаах асчыттарыгар, аһыныгас са-наалаах, амарах майгылаах бары үлэһиттэригэр үбүлүөдүрүнэн!

Бу кэрэ үүһүмүт бырааһынныктары-нан истиг мичээр эйэһэс алыбар уй-даран, үтүө-мааны күндү дьоммор, хирур-гия отделениетын коллективтэ: Е.С. Оконециковаба, М.А. Поповаба, А.П. Илларионоваба, Г.Э. Кузьминна, ме-дсестралар Аннаба, Варяба, Антони-наба, Лидияба, Надеждаба, Дусьба уон-на санитаркаларга Любаба, Ницаба, Та-няба!

"Саныһар санааны сайа оһор, Сайаһас-уоскутар тылларгытын, Эрэмниини күүһүрдэр Истин-сылаас субэһиллэтин, Барыгытын түмэн, Барса баһыһа тирээбим, Киһи майгыта эгэлгэлээх, Ыларыһа да араастаах, Итилэри билэн эмтээһин, Эмчиккэ улахан эрээдээх."

Ийиннээх, эйэһэс эмчиттарим, ий-ли амаах сүрэхтээхтэриң, үрдүктүн үрдүк наһараадабыт ыарыһах үтүөрэн туруута. Ол иһин даһаны олоххутун сөптөөхтүк анаабыт эбикит, Ыарыһах быстыбатын туһугар, өйдүүр да эбикит киһи кыһалатын, үөрдүм, дууһабар киллэрдим, Өркөн өйгүт, сылаас дууһабыт, эрэйгэ барбыттар, ыарыһах-тар олохторун чэпчэтэн эрэли эрэ үөскэттир! Кырдыһка эрэ тирээбим, уһун кэмнэ дьолго анаһин! Аһардас кыайы аргыһастын, ыраас сырдык ыраһыт туоллун, толору толкуйдаан, саха айылгыһынан, итээһилээх буолун, Айыы сиэрин батыһын! Алгыс баһа сы-аланны! Төрүт-уус түөлбөһүт, төрөөбүт Чурапчыбыт барахсан күүс-уох уктан, Айыыһыт түспүт сирэ сүргэ-битин, санаабытын көтөбөн, көхсүбүтүн кэнэтэн, сэннэ биэрэн до-руубуйабыт тубустун! Дорубуйа бу-луобун!

Е.М.КАЖЕНКИНА-педагогическай үлэ ветерана, Инвалид, РФ Журналистарын Союзун чилиэнэ, көһөрүллүү кыттыһааба.

ГРИГОРИЙ ТАРАСОВИЧ КУЗЬМИН МЕМОРИАЛА

Сотурутаабыта Дирингэ тыа хаһаайыстыба-та сайдыытыгар үтүс сыратын биэрбит, улуус билиилээх механизатора, колхознай-совхоз-най тутуу ветерана, саахымат спордун аһсаабат пропаладана Григорий Тарасович Кузьмин төрөөбүтэ 70 сылын туолуутун көрсө киһи оҕолоро 4-с төгүлүн кураһтыһы ытыллар.

Кураһтыһың 32 оонньоһуну 2 күнү быһа 7 турдаах швейцарскай систиэмэһин иһэх мас-тыы эрийистилэр. Онуоха 6 очкоһу ылан Чурап-чы сэлэһиньэтигэн сылдыар Г. Ф. Егоров баста-кы миэстэни ылла, иккинчи Хатылыттан С. С. Кри-ашиалкин, үсүһү эмис ити нэһиликтэн Г. Н. Ам-мосов ылыллар.

Дьахталларга Хадаар саахыматчыта М. П. Николаева бастагы, Диринтэн А. П. Тарабукина иккис буоллулар.

Уолаттарга Хадаар оскуолатын үөрэнээччи-тэ Жеяа Давидов чемпионнаата, иккинчи Коля Данилов, үсүһү Кеша Пестерев ылылар.

Кыргыттарга Хатылы оскуолатын үөрэнээччи-та Маша Антипина бастаата, иккис миэстэни

Таня Яковлева, үсүһү Варя Петрова ылаттааты-лар.

Чемпионнарга уонна бириистээх миэстэлэр-гэ тиксипиттэргэ чаһыттан телефонулар тийэ сыналаах бэлэхтэр туттарылыннылар. Араас номинациялар олохтоһонор хаһаайыттарын буллулар. Кураһтыһы саамай сааһаах кытта-аччыттар Мартянов Михаил Михайловичка олохтоох кырдыһастар бэйэлэрин анал бири-стэрин анаатылар. "Эдэр, кэскиллээх оонньоо-чу" бириис хаһаайынынан Петрова Варя буолан чаһынан наһараадалаһа. "Севернай" түөлбэ бэйэтэ олохтообут бириһин саахымат спорду-нан утумнаахтык дьарыктанар И. Е. Слепцова туттардылар. Бастаабыттарга Григорий Тарасо-вич быраата Чакыр Эбэтин эмис соботун кэһи-лээтэ.

Кураһтыһини олус үчүгэйдик тэрийбиттэрин иһин Г. Т. Кузьмин оҕолоругар, кийиитигэр, ай-махтарыгар кыттааччылар махталлара улахан.

Г. ЕГОРОВ.

ИККИ СЪЕЗД ДЕЛЕГАТА Л.Д. СИВЦЕВА

Любовь Даниловна 1957 сыллаахха медицинскай училищени бүтэрэн, Орто Халыма улуусугар "Хыһыл чуумугар" (балыһыттарга, таһаһыттарга эмтиир, сырдатар тэрилтэ) фельдшеринэн үлэлээбитэ. Бу үлэтэ сыаналанан кытура үлэһиттэрин сыйыһар делегатынан талыллыбыта.

Дойду ахтыһана улахан буолан, дойдутугар төһөн кэлэн, Дирингэ Күндүлгэ ФАП сибидиссэндэбитэ. Кураан дьылларга ыраах сытар участкастарга меделуунга кыстыы тийбит айылгабыт саамай кытыгы сирдэригэр, дьон дорубуйатын туһа дьон туруулаһар талан ылбыт идэтигэр бэринилээһин көрдөрбүтэ.

1973 сыллаахха СГУ медицинскай факультетын кыһаһынни отделениетын үлэһити-үлэһити үөрэнэн ситиһилээхтик үлэлээн, төрөөбүт түөлбэтин дыно-сэргэтэ дорубуйа буоларын туһугар энкилэ суох, бастаабытын иһин "Москвин" фондатынан наһараадалаһыттар, 1982 киһи балыһа Бочуотун киһиэтигэр кирибүтэрэ.

Любовь Даниловна 1-кы медицинскай үлэһиттэр съездэригэр делегатынан талыллыбыта. Ол гынан актыыбындайды кыттыһан Коммунистическай үлэ ударнига, сельсовет депутата буолбута, дьахталлар комитеттарын председателиһин сылдан элбэх өрүттээх сырдатар үлэһити ытара. Билигин даһаны нэһилиэнньэ дорубуйатын туһугар туруулаһан үлэһит-хамсыы сылдыар.

мөдүлэһиттэр ветераннарын сибидитин председателэ.

А.НЕУСТРОЕВА,

Иһирэх тылыннан

КҮННЭ ТЭННИИР КӨМҮС КИҢИБИТ, КҮНДҮ ЭБЭЭБИТ

Чурапчы улуунун улук мунуугар сытар Арыылаах нэһилиэгэр кулууп дьинээ мустан биһиги эбээбитин, үлэ, тыыл ветеранын, кэлин Аба дойду Улуу сэриитин кыттыылаабын даһабыранныытын тулпут, бизе оёону соботобун иитэн киһи, ыал онорбут Мария Егоровна Лобанованы "Үлэни үрдүктүк тулпут" дьин дьирин ис хоһоонноох ис сүрэхтэн кыһаа оёолоро, сиртэрэ мустан олус долгуйуулуут, чөрөһүтүт. Бу курдук 70, 80 ытык саастарын туолбут, Улуу Кыайыны үлэни уһансыбыт, оонньооботох оёо, эрчимнээх эдэр, алгыстаах аба сааһы билбит дьолун дьоммутун үүнэр көлүөнэ, дьонно-сэргээ биһилиннэрэр — биһиги ытык кэспит. Кинилэр олоһуонааспыт олохторо, үлэлэрэ үүнэр көлүөнэ үйэттиллэн, историк кэрчигэр хаалан иһиэхтээх.

"Эбээ" дьин эйбээстик ааттыыр ытык киһибит улаатан истэхпит ахсын куччаан-аччаан, оёолуу кыраттан үөрүннээх, хомойуннаан буолан иһэр. Эбээбит биһиги төрөллүттэр-биктигэр үөрэнэр, үлэлиир усулуобуйаны онорон абыс ыйбытыттан бу 20-бититтэн тахсыахпыттар дьирин кыһаллар, оёолуур. Үүнэн эбээбитин хомотумаары сыал-сорук туруорунан, куораттаабы кыраакый дьин-биктигэр биһиги олоһорбут үөрэнэр-биктигэр күүс-көмө буолар. Абыруу-иеннэһирибтыгэр эбээ Мария куоракка киирэн олоһон кыһаллар, долгуйар. Үрдүк үөрэххэ утуу-субуу кириибит кини кыайытынан буолбута. Сарсыарда миннигэс хааһытын, күөрчэбин сизин универсипептыгэр барарбыт. Оттон эбээккэ сып-сылаас миинэ, алаадыта күүтэрэ. Бырааһынныктарга стипендиябытыттан ордонор чааскы, былаат бэлэхтээхлэтиинэ оёолуу үөрэрэ кэрэтиэн, истиннэн! Угус доботторбут биһизхэ ымсыраллар: "Эбээлээх буолангыт студенныыр кыһалданы билбээкит, эки, үчүгэй-

ини! Эһиги курдук эбээлээхпит буоллар!" — дьин.

Эбээбит Мария Егоровна Лобанова 1934 сыл тохсунньу ый үүммүт күнүгэр Чурапчыга Бөлөнүүскэй нэһилиэгэр Даркылаахха төрөөбүтэ. Иккитин туолаатын кытта аёата өлөн, соботох ийээ улахан эрэинэн үһүө буолан итиллибит-тэр. Өссө эдэиндээх быраатын кыайан иһиэ суох буолан ыалга иһиэх биэрбиттэр эбит. Эбээбит сэрин сылларыгар, сэттэлээх кыыс, тымык тутан, ынах эмтэрэн, тобус, уон сааһыгар от харбаһан, бугул түгэрин чөкөтөн үлэ ыарын көрсүбүт. Астанас кырыымчыгар ачыктырыын, тонорун-хатарын, түүн хойут утуярын, сарсыарда эрдэ турарын кэпсэтэбинэ биһиги наһаа алынабыт. Эбээ Мария үөрэммитэ буоллар, кайаан даһаны туох эрэ үлэни буолуо этэ. Того дьитэххэ, бу 70 сааһыгар дьылы хаһыаты, киһигэни кыбына сылдыар, телевизоры наһаа көрөр, онон кизик биһилиээх, политиканы наар ырытан тэтиэ кэпсэтэр. Сэттэ кылааһы "топ" курдук үөрэнэн баран Чурапчыга үп салаатыгар секретарь-машинисткалаабыт. Үлэтин чуолкайдык, чолчу, түргэниик толорорун иһин хайбалга сылдыбыт. Салгыны олоһун доһорун, Чурапчы улуунун бастагы суоппарын И.И.Захаровы көрсөн, олоһун холбоон, утуу-субуу бизе оёолонон, көрсөр киһигэ суох буолан 10-ча сыл олоһубут. Арыылаахха оёо саадыгар поварынан үлэлээбит. Арыылаах олохтоохторо этэлэринэн, ол 1968 сыллаахха бисквитнэй торду, барыаннаах бөрүгү киһи эрэ сатыыр буолан сыбаайба, үбүлүлүй буолла даһаны ынырыыга сылдыра үһү. Глады, крестик быыскалалары аһыара, мааныга кэтер былааччыларын быһан, тигэн өргө дьирин дьонно көмөлөһөр.

1970 сыллаахха үчүгэйдик аабар-суоттуур, эрчимнээх эдэр

дыахтары, ийэни М.Е.Лобанованы Чурапчы арыытын заводун маастарынан аһабыттар. Эбээ манна кэргэнэ эрдэ солумардык ыалдыан өлөн, бизе оёотун көрөн-истэн, үөрэттэрэн соботох ийэ түбүгүнэн үлэ үтүмэни үлэлээбит. Икки отделение — Кытаанах, Арыылаах үүтүн 25 сыл тигинэччи тутан, Чурапчы оройуонугар арыы хаачыстыбатыгар, үтүт тутуугар үс иһигэр сылдыбыт, бастын үлэлээх маастар быһытынан биһилибит. Уһун түүнү быһа үтүт кэлэрин кэтэһэн цемент муосталаах собуот дьинэрэ үлэлиирэ. Дьинтигэр тийэн кыратык нуктаан ылан сүөһүтүн көрөрө, оёолорун аһатара, дьинтин бэрэиэрэ. Оттон эмиз үлэтигэр кэлэрэ. От-мас тийэ-тэрэри сүүрэрэ-көтөрө.

Эбээбит маньы таһынан фермалары кэрийэ сылдыан контрольной үлэлэри ыһтара, бэрэбиэрээлиирэ. Биһигин хаһыакка тыа хаһаайыстыбатын сырдаттар И.П.Пономарев, М.С.Леонтьева, А.Р.Саргыдаев, С.Д.Барашкова сэрбиттир сылаларыгар түөрт быыбарга нэһилиэк сэрбитин депутатынан быыбарданан, норуот итэһэлин оччолорго чьэстээхтик толорбутунан икки быыбарга

түөрт сыл дыахтар комитетын председателинэн үлэлээбитинэн эбээбит кизэн туттар.

Эбээбит салайар завода 1972 сылтан "Коммунистической Улэ ударнигы" аатын чьэстээхтик сүкпүт. Ол туһунан эбээ уура сылдыар хаһыатыгар П.Седалищев суруйбутун кылгатын биһилиннэрэбит: "Депутат М.Е.Лобанова салайар заводта пьятилетка тутах сылын үс кварталынааһы сорудаһын лапта аһарда. Олортон таһаарар бородууксуятын хаачыстыбата туох да энкилэ суобунан сыаналанна. Нэһилиэниэ ордорунар үүтүн государствога туттарытын депутат Лобанова эмиз үчүгэйдик тэриндэ, былан 147 бырыһыан туоларын ситистэ".

Эбээбит хас да пьятилеткага Социалистической куоталаһы кыайылаабынан буолбута. "Коммунистической Улэ ударнига" бэлэһэринэн, Тыа хаһаайыстыбатын министрствотын, Партия Обкомун, Үрдүкү Сэрбит Бочуотунай грамоталарынан наһараадаламмыт. Улуус, нэһилиэк эбэрээлэрин ааһан сиппэки. 1974-75 сылларга Новосибирскайга үөрэбин үрдэтинэр курска үөрэммит. 1982 сыл бастын үлэтинэн Москвага ВДНХ-га күүлэйдир лутевканы наһараадаламмыт. Эбээбит, бастын маастар М.Е.Лобанова түөрт оройун арыытын заводун социалистической куоталаһыларыгар бастаан 1975 сыл Уус-Маайа оройуонугар семинарга үлэтин опытын кэспээбит. Алмаастах Мирнэйгэ, ГРЭС-тээх Бүлүүгэ делегацияны кытары күүлэйдэн кэлбит. Алтыс пьятилеткага оройуонга бастаабыт, оройуон бастаһынын слетугар хас да төгүл президиумга олорбут.

Эбээбит онорор чоһоһо, суората, тэорога, чөмөгөһө куруук үрдүк хаачыстыбалаах, дьэлэги буоларын олохтоохтор кэспээнгэ илдьэ сылдыалларын үөрэ истэбит. Кини үчүгэй үлэтинэн ыанныксыттар,

отделение үлэтигэрин хаһнастара үрдээбит. Үүт өрүүтүн үрдүк уонна 70-80 бырыһыан бастагы сортка барарын ситиһэрин иһин уураляушайдар Е.Е.Борисов, П.Н.Скрябин, И.П.Пономарев үлэлэрэ сыаналанан, эбээ улаханнык маһтаналлар эбит. Эбээни чьэстиир үөрүүлээх чааска Арыылаах нэһилиэгин баһылыга Д.М.Лобанова: "Оскуола кэһниттэн М.Е.Лобанова маастардаах заводка икки сыл лаборанынан үлэлээн, үлээ бастагы хардыбын сөпкө саһалаан, баһылыкка үүнүм", — дьин истиг тыллары эттэ. Эбээ үөрэнэн У.Г.Дьяковская лаборант-маастар буолбут. Эбээ үүт таһар суоппардарын А.Герютины, П.Максимовы, Л.Поталовы, технолог З.М.Моһастыреваны, В.В.Максимованы, Л.Д.Александрованы үлэтигэр күүс-көмө буолбуттарынан олус маһтанар. Биһигин улуус баһылыга И.Н.Аммосов совхоз директоруһан олоһон эбээ үлэтигэр төһүү өйөбүл, сүбэ-ама буолан үлээт тахсыбытын маһтана аһтар. Аһпыт сыл Кытаанахха "Көмүс эбээ" конкурска эбээбит кыттан кыайылаабынан тахсыбыта кини барыга-бары дьобурдааһын, киһи быһытынан истигин сыаналыыр.

Илээн буолла да истэнэр, Быыс булла да быысабайдыр, Олоһо түстэ да оёурулуур, Абылатта да астыыр, Ким бары туһугар Кыһаллар, сүүрээхтиир Көмүс эбээбит бараксан, Улуу Кыайыны Үлэни уһансыбыта, — дьин тыллар биһиги чугас киһибитигэр, күндү эбээбитигэр олус сөпкө түбэһэлэр.

Саймына, Сахаайа, Саргылаана БУРНАШЕВА, сиртэрэ, СГУ II, III, IV курсун студенткалара.

Хаартыскага: эбээбит М.Е.Лобанова.

Дьыллар уонна дьоннор

МЭЛДЬЭХСИТТЭН ТӨРҮТТЭЭХ МИЛИЦИЯ СОТРУДНИКТАРА

Быһыл Улуу Кыайы 60 сылын туолла. Бу бырааһынныгы дойду үрдүнэн дьон-сэргэ бүтүүн өрө көтөбүллэн бэлэһтээтэ. Биһиги улуус-спутугар Мэлдьэхси нэһилиэгэр буолан аһпыт ыһаах эмиз бу бэлэ даатага аһаммыта.

Мин бу суруйуубар Мэлдьэхситтэн төрүттээх милиционердар тустарынан биһилиннэрэхпин баһарабын. Кинилэргэн үгүстэрэ сэрин иһинэ милицияга үлэли сылдыан баран Аба дойду көмүскэлигэр баран кыттыбыттар, сорохтор милиция ыһаахан үлэтигэр бүтүн олохторун аһаан баран бочуоттаах сынныаланга таһсан олоһоллор, сорохтор күн бүгүн кытта түбүгүрэ сылдыаллар. Баһар, бу ааттарга эһиги билэр дьонгут бааллара буолуо.

Марков Илья Иванович Чурапчы оройуонун ис дьыала отделыгар рядовой милиционеруһан үлэли сылдыан 1941 сыллаахха биһир бастаһынан тылланан сэрингэ барбыта уонна 1947 сыллаахха демобилизацияланан кэлбитэ. Хорсун снайпер, артиллерист 3 бойбуой орденнарыннан, "Кыһыл Сулус" орденуһан, Аба дойду көмүскэли I, II степенээх уонна икки "Хорсунун иһин" медалларынан наһараадаламмыта. Кэлин пенсияга тахсыар дьирин Дьоккуускай куоракка милиционеруһан үлэлээбитэ. Илья Иванович "Кыһыл Сулус" орденуһан наһараадаламмытыгар

маннык ходатайство сурулуубут: "Биһиги батальонмут туһаайытынан өстөөх 10 таанката кизэн кирибитэ. Олортон түөрт таанка Марков орудиятын туһаайытынан иһэллэрэ. Кини бэйэтин расчётун сатабыллаахтык салайан, бэйэтэ наводкалаан таанкалары 150-ча метрэ чугалатан уоту аһыта. Төрдүс таанкатын биһиги лехотабыт окупатын үрдүгэр умалпыта", — дьин. Илья Иванович 73-с стрелковой дивизия хамаандатын сөлсөһүүтүнэн наһараадытын 1945 сыллаахха ылбыт.

Тарабукин Михаил Григорьевич 1943 сыллаахха сэрингэ ынырыллан барбыт уонна 1950 сыллаахха "Кыһыл Знамя" орденнаах, икки "Хорсунун иһин" мэтээллээх эргилибит. Сэрки кэһниттэн бойбуой офицер арбаа Украинага НКВД-га сулууспалаабыт. Бандеровецтары утары сэринлэспит. Оттон Алдан оройуонун Томмот куоратыгар ласпортнай остуол начальнигынан үлэлээбит, ол кэһнэ Тверь куоракка баран олохсуйбут.

Корякин Яков Егорович сэрин саһаланыыта армияга ынырыллан тыһылы бөбөгөтүүгэ Дьоккуускайынан, Намыһан үлэли сылдыан Арбаа фронтка сэринлэнэ барбыта, 1947 сыллаахха эргиллэн Нам оройуонугар өр сылларга үлэлээбитэ уонна бочуоттаах сынныаланга майор званиелаах тахсыбыта.

Романов Василий Семенович 1941 сыллаахха Дьоккуускайга НКВД-га үлэли олоһон Москва куоракка байыаннай разведкага преподавателинэн ынырыллан командировкага барбыт. Сэрин саһаланыытыгар бэйэтин иһиллээччилэрин кытта фронтка сэринлэнэ сылдыан хорсун офицер 1942 сыллаахха Ростов-на-Дону куораты босхолоһунта ыһааханнык баһыран, госпитальга өлбүт.

Старшай лейтенант Посельский Иннокентий Иннокентьевич 1939 сыллаахха Саха национальнай-байыаннай оскуолатын туйгунуук үөрэнэн бүтэрбитэ уонна НКВД линиятынэн үлээ ыһтыллыбыта. Забай-

кальскай байыаннай уокурукка таһнарааччы офицердар бөлөхтөрүн тутууга Москвадан анаал дьаһалы чьэстээхтик толорбута. Ити кэһниттэн бэс ыйыгар 1942 сыллаахха Арбаа фронтка барбыта. Смоленскай куоракка рота командирын дуоһунаһыгар сылдыан төбөтүгэр ыһааханнык баһыран, госпитальга ахсынны 12 күнүгэр 1942 сыллаахха өлбүтэ.

Иһи-бии Портнягиннартан улаханнара Портнягин Егор Яковлевич Дьоккуускай куоракка милицияга үлэли сылдыан 1942 сыллаахха сэрингэ барбыта уонна 1945 сыллаахха Германия территориятыгар, Берлин таһыгар Кыайы күнэ чугаһаа-

бытын кэһнэ өлбүтэ. Отделение командира, старшай сержант Портнягин өлбүтүн кэһнэ "Кыһыл Сулус" орденуһан наһараадаламмыта бу быһыл, Кыайы 60 сылыгар эрэ биһилинэ. Наһараады аймахтара туту иһиктэр.

Кини быраата Портнягин Афанасий Яковлевич сэрин иһинэ Дьоккуускай куоракка Саха национальнай-байыаннай оскуолатын бүтэрэн баран үс сыл милиционеруһан үлэлээбит. Сержант званиелаах сылдыан 1942 сыллаахха армияга ынырыллан сэрингэ кирибит уонна онтон ыһа сураба суох сүппүт. Ханна, хайдах сэринлэспитэ биһилибэт.

Максимов Степан Михайлович (Посельский) 1939 сыллаахха Дьоккуускай куоракка милиционеруһан үлэли кирибит. 1942 сыллаахха офицер званиелаах Ленинград куорат оборонатыгар сэринлэспит. Рота командируһан сылдыан 1942 сыллаахха сураба суох сүппүт.

Пестерев Никифор Фомич Саха национальнай-байыаннай оскуолатын үөрэнэн бүтэрэн баран Дьоккуускай куоракка милиционерды сылдыан 1942 сыллаахха сэрингэ барбыт. Отделение командируһан сылдыан 1943 сыллаахха өстөөх буудьатыттан өлбүт.

Ситэтэ суох дааннайынан 9 киһи милиция, НКВД сотрудниктара буола сылдыан хорсунуук сэринлэспиттэр. Кинилэргэн 6 милиция сотрудниктара сырдык тыһынарын Аба дойду көмүскэлигэр толук уурбуттара. Мэлдьэхси ыһааттара сэрин иһинэ Аба дойду көмүскэлигэр үрдүк патриотической иһиллээх буоланнар сэрингэ 17 офицер (ол иһигэр байыаннай летчик), 9 сержантскай састаал званиелаах эбиттэр. Ол иһин убайдарын утумнаан сэрин кэһниттэн Хайахсыттан хас да киһи милиция үлэтигэринэн буолбуттара.

Ол курдук, Попов Илья Ильич капитан званиелаах, 1969-1972 сылларга Чурапчы улуунун ис дьыала отделыгар начальнигынан үлэлээбитэ, Посельский Василий Федоро-

вич — милиция майора. Пенсияга таһсан баран "Саха" НККК-ка спортивной журналиһынан үлэлиир. Габьшев Афанасий Георгиевич — милиция капитана, Дьоккуускай куоракка пенсияга таһсан олоһор. Пестерев Петр Васильевич — милиция капитана, Дьоккуускайга пенсияга таһсан олоһор. Платонов Константин Егорович — юстиция подполковнига, 33 сыл үлэлээн баран пенсияга тахсыбыта. Марков Егор Егорович генерал-майор званиелаах, СР нолуокка сулууспатын начальнига, Романов Ефрем Васильевич Москва куоракка тэрээһиннээх буруйу утары охсунар уураляуһан начальнигынан үлэли олоһор, милиция полковнига.

Биһигин Чурапчы улуунун ис дьыалага отделыгар убайдарын суолларын утумнаан, туйах хатаран, үтүө суобастаахтык үлэли сылдыар Мэлдьэхси ыһааттара бааллар. Ол курдук, Портнягин Данил Иннокентьевич Чечня республикатыгар хас да төгүл сулууспатын командировкага сылдыбыта. Посельский Иван Семенович Холтобо нэһилиэгэр 10 сыл участковайынан үлэлээн нэһилиэниэ истин убаастабылын ылар. Иванова (Пестерева) Альбина Николаевна экономической буруйдары болсор старшай инспекторынан ситиһилээхтик үлэлиир. Пестерев Афанасий Афанасьевич 15 сыл милиционеруһан үлэлээтэ, биһигин даһаны коллектив убаастабылынан туһанар.

Бу курдук көлүөнэттэн-көлүөнэ Мэлдьэхси ыһааттара араас кэһнэргэ нэһилиэниэ нус-хас олоһун туһугар туруулаһан үлэлиилэр.

К.Е.ПЛАТОНОВ, РФ ис дьыалага министерствотын бочуоттаах сотруднига, отставкага сылдыар юстиция подполковнига.

Хаартыскаларга: 1. "Кыһыл сулус" орден хавалера Илья Иванович Марков. 2. Иһи-бии Егор Яковлевич (уһа) уонна Афанасий Яковлевич Портнягиннар.

автор тус бэйгээ сүгэр.